

מתווה ביסמוט לחוק הפטור מגיוס

המתווה מאפשר לחרדים שאינם מעוניינים להתגייס להמשיך בדחיית שירות, שהופכת לפטור בגיל 26. יעדיו של המתווה נמוכים ויש מהם דרכי מילוט חוקיות, והסנקציות שלצידו חלשות. הוא משאיר את הצעירים החרדים בישיבות ללא הכשרה מקצועית ומסכן את כלכלת ישראל.

מטרת החוק

אחת ממטרות החוק היא הסדרת מעמדם של תלמידי הישיבות. החוק נועד להסדיר את הפטור במעמד "תורתו אומנותו" ולא להביא לגיוס אמיתי של חרדים לצה"ל.

יעדים

שיטת היעדים למעשה מבטלת את חובת הגיוס הכללית, והיא אינה אפקטיבית או שוויונית. מעבר לכך – היעדים שנקבעו במתווה נמוכים מאוד וכוללים בתוכם גם את השירות האזרחי-ביטחוני.

היעד לשנה הראשונה נשאר לעמוד על 4,800 מתגייסים, אף שזהו המספר שהצבא קבע לשנת הגיוס 2024. מיולי 2026 הצבא יכול לקלוט קרוב ל-100,000 חייבי גיוס חרדים. החוק לא עונה על צורכי הצבא ולא תואם את יכולות הקליטה שלו.

החוק נותן לחרדים רשת ביטחון, ובעצם מאפשר להם להתחמק בקלות רבה מהסנקציות. הסנקציות יחולו רק אם הציבור החרדי יחרוג ביותר מ-25% מהיעדים בשנה הראשונה, ביותר מ-20% בשנה השנייה והשלישית, וביותר מ-10% מהשנה הרביעית ומעלה. כך שבפועל היעדים נמוכים משמעותית ממה שמוצג.

שנת הגיוס שירות חרדי - רק תוביל לסנקציות	יעדי הגיוס המופחתים ללא השירות האזרחי- ביטחוני	שיעור מברכת חייבי הגיוס (ללא בני 26+) שיקבלו פטור
שנה 1 - 2026	4,800	25
שנה 2 - 2027	5,760	20
שנה 3 - 2028	6,480	20
שנה 4 - 2029	7,920	10
שנה 5 - 2030	8,500	10

הבטחות לחרדים

ההבטחות ביחס לשילוב האוכלוסייה החרדית בצבא הן חסרות תקדים ואינן שוויוניות. הן כוללות הבטחה לשמירה על אורחות חייהם, **שראוי שתינתן לכלל האוכלוסיות באופן שווה**, ואשר תאזן עם ערכים כמו ממלכתיות, חירות, שוויון וצבא העם. בנוסף, מובטחים להם מסלולים מותאמים, תוכניות איתור ומיון ייחודיות, מימון מכינות ועוד. מעבר לכך, תוקם ועדה שאמורה לפקח על עמידת הצבא בהתחייבויות שלה סמכויות מופרזות בצמצום היעדים.

סנקציות

ההטבות יוחזרו מיידית וללא תנאים: תקציבי הישיבות והמעונות אינם מותנים בעמידה ביעדים, לכן מרגע כניסת החוק לתוקף – כלל התקציבים (ישיבות, מעונות, ביטוח לאומי) יוחזרו מיידית.

חנינה רטרואקטיבית לעריקים ומשתמטים: החוק מאפשר מחילה על כל ההליכים הפליליים הפתוחים, החלוצים, צווי המעצר ומגבלות היציאה מהארץ. **מדובר ביצירת דף חדש ונקי לכל העבריינים.**

תנאים להחלת הסנקציות: רק בהצטרף שני תנאים – תלמיד ישיבה שקיבל צו גיוס ולא התגייס, והיעדר עמידה קולקטיבית ביעדים. במתווה אין התייחסות לשאלה איך מחליט שר הביטחון (והצבא) למי לשלוח צווים, מה הקריטריונים לכך, והאם בכלל קיים הפרט שייחשף אי פעם לסנקציות, או שמדובר בקבוצה ריקה, והצווים יישלחו רק למי שידוע שיתגייסו. ייתכן גם שההפרה תימשך רק לזמן מוגבל, כל עוד אין עמידה ביעדים שניתנים להינדוס. בנוסף, קשה להצדיק חוקתית את הסמכות להטיל סנקציה על הפרט, בעוד החובה מוטלת על הכלל הלא מוגדר.

סעיף חילוט לעמידה ביעדי הגיוס

לפי הצעת החוק, תוקם ועדה בשליטה חרדית-דתית (דיין, אל"מ שהתחנך בחינוך החרדי, רב צבאי ואנשי אכ"א). במקרה שהצבא לא יעמוד בהתחייבותו להקמת המסלולים המיוחדים או לשמירה על תנאי שירות מותאמים לחרדים, הוועדה יכולה לצמצם את היעדים עד איפוס שלהם. **מדובר באבסורד – אין שום אוכלוסייה שמקבלת זכות כזו.**

הגדרות מרחיבות

לאו דווקא לוחמים: אין מגבלת גיל על המתגייסים, אין חובה או יעד לתפקידי לוחמה או תומכ"ל קדמיים. מעבר לכך, המתגייסים יכולים להיות בני 25, שלהם שני ילדים והבטחה לשירות קל"ב. חיילים כאלה לא יחליפו שום מילואימניק קרבי ולא יסייעו בשוויון בנטל.

לאו דווקא חיילים: 10% מתוך היעדים יוקצו לשירות אזרחי-ביטחוני, פריווילגיה שאין כמעט לשום מגזר ואשר פוגעת בשוויון.

לאו דווקא חרדים: הגדרת "מיהו חרדי" נותרת רחבה מאוד באופן שיביא לספירת אנשים שאינם חרדים כ"חרדים". לפי ניתוח של הסקר החברתי של הלמ"ס, 70% מהמתגייסים שנספרו כחרדים כבר לא היו כאלה בעת גיוסם (2022-2018). **לכן – יש לקבוע סעיף מחמיר יותר שיוודא כי המתגייסים הם אכן חרדים.**

גיל הפטור

גיל הפטור נקבע שוב על גיל 26. גיל זה כולא את החרדים בישיבות ולא מאפשר גם למי מהם שלא מתגייסים לרכוש הכשרה מקצועית או אקדמית, קליטה וזתק בשוק התעסוקה.

תרחישים בחסות חתווה ביסמוט

שנה ראשונה - מתגייסים 1,020 חילונים שפעם, בכיתה י', למדו בבית ספר חרדי, ועוד 200 לשירות אזרחי בזק"א ו-280 למשטרה. מתגייסים גם 600 בני 25 עם שני ילדים והבטחה לקלי"ב, לשירות בתפקידים עורפיים, אולי טכנולוגיים. חיילת נכנסת לרגע לשלישות שנמצאת 200 מטרים ליד מבנה השינה של החיילים החרדים, והוועדה מחליטה שהכללים שהובטחו לחרדים הופרו ומורידה 1,500 מהמכסה. **הידד, עמדנו ביעדים!**

שנה שנייה - השירות הסדיר הוארך ל-36 חודשים. המילואים עדיין עומדים על 120 יום. מספר האברכים שעלה ב-83% בעשור האחרון ממשיך לעלות. החרדים לא עומדים ביעדים המופחתים. מתחילות הסנקציות. חרדי חייב גיוס מנסה לצאת מן הארץ לביקור באומן. הוא נתפס בנתבי"ג, והחבר'ה בשדה התעופה לוקחים ממנו את תעודת הזהות כדי להתקשר למשטרה. "עזוב", אומר אחד מהם, **"בדיק היה לו יום הולדת 23. עליו כבר אין סנקציות"**.

שנה שלישית - מתגייסים 300 בוגרי מערכת החינוך החרדית שיצאו בשאלה כבר בכיתה י'. במהלך השירות חלקם משרתים ביחידות כלליות וחלקם בנצח יהודה, אבל לא ממש מקפידים על קלה כחמורה. **כלל היעדים לשנה הבאה מבטלים על ידי הוועדה - הינה הוכחה ניצחת שהמסלולים החרדיים לא עומדים בהתחייבויות, והצבא מחלן אנשים! 300 אנשי שלב ב' מבקשים להתגייס למילואים ללא לימודי ליבה ומיומנויות, חלקם עם פטור נפשי ותיק. הצבא לא מצא בהם צורך. הינה הוכחה ניצחת שהצבא לא זקוק לחיילים!**

שנה רביעית - הישיבה במצוקה כלכלית. קוזזו לה סכומים בגין חייבי גיוס. "לא נורא", אומר ראש הישיבה, "אומנם אני לא יכול לקבל תשלום בגין חייבי הגיוס ולזכות בעוד נקודות מימון, אבל תמיד אפשר לבקש מנציגינו בכנסת להגדיל את העושה, את ערך הנקודה. **על כך אין בחוק מגבלה"**.

הסנקציות המפורטות בחוק מעודדות

הישארות בישיבה במקום גיוס לצבא: החוק כולל (בכפוף לוועדת חריגים) איסור יציאה מהארץ ושליחת רישיון נהיגה (חדש, למי שאין לו), אבל רק עד גיל 23 - גיל צעיר מכדי שתהיה לו השפעה על המוטיבציה ותכנון החיים. בנוסף, נשללת הזכאות להטבת "ייצוג הולם" בקבלה למשרה בשירות המדינה. זכאות נוספת שנשללת היא לנקודות זיכוי במס הכנסה, סנקציה שאינה אפקטיבית כלפי אוכלוסייה שגם רוב בוגריה לא מגיעים לסף המס הרלוונטי. **מדובר בסנקציות שהן חלומם של ראשי הישיבות לשליטה בתלמידים.**

- **לאחר שנת אי-עמידה ביעדים:** סנקציות מוסדיות על תקציב הישיבה בגין תלמידים שקיבלו צו גיוס ולא התגייסו, נוסף על סנקציות אישיות של מניעת השתתפות בתוכניות דיור מוזל ושליחת הנחות במעונות היום, בביטוח הלאומי והנחת הצעירים בתחבורה ציבורית.
- **לאחר שנתיים של אי-עמידה ביעדים:** שליחת סיוע כספי לרכישת דירה.
- **לאחר שלוש שנות אי-עמידה רצופות:** ביטול הפטור ממס רכישה לדירה. בחינת ההסדר כולו על ידי שר הביטחון.

הפרה של עקרון השוויון

קיים חשש אמיתי שהצעת החוק במתכונתה הנוכחית **אינה חוקתית ופוגעת פגיעה לא מידתית ומוגזמת בעקרון השוויון**. החוק עלול להכביד ולהעמיק את הנטל על הציבור המשרת (הארכת השירות הסדיר והמילואים), ולא להביא לצמצום אי-השוויון, לאור היעדים הנמוכים והסנקציות החלשות שניתן לעקוף אותן בקלות.

